

SPECOE

"SPECIÁLIS" SZAKISKOLÁK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

E-mail: specoe.email@gmail.com

Postacím: 6500 Baja, Barátság tér 18.

Innovációs és Technológiai Minisztérium
prof.Dr.Palkovics László

tárgy: szakképzési rendszer
átalakításának következményei, az
átalakulás nehézségei a szakiskolákban

Budapest
Fő u.44-50.
1011
Pf.: 1440 Budapest Pf.1
ugyfelszolgalat@itm.gov.hu

Tisztelt Miniszter Úr!

Az alábbiakban összefoglaltuk a „Speciális” Szakiskolák Országos Egyesülete problémafelvetéseit a szakképzési rendszer átalakításának nehézségeiről, következményeiről.

Bevezető gondolatok:

A SPECOE országos egyesület, melyben szakképzést folytató intézmények felelős vezetői és az e területen több évtizedes tapasztalattal bíró szakemberek, szakértők tevékenykednek, szilárd elköteleződéssel végezve mindennapi munkájukat. Az alábbi észrevételek összegzése, a felmerülő problémák kommunikálása, a fogyatékkal élő tanulók és az intézmények érdekeinek képviseletében került megfogalmazásra.

Jogállás: a speciális szakiskolák jogutódjaként, ma szakiskolának hívják. A mai szakiskola sajátos nevelési igényű tanulók középfokú iskolai nevelése-oktatása céljából, a többi tanulóval sajátos nevelési igénye miatt együtt haladni nem tudó tanulók felkészítését végzi. Magyarországon 1985. óta van „létjogosultsága”, biztosítva a lehetőséget az enyhe értelmi fogyatékkal élő tanulók oktatására, szakmaszerzésére. Az eltelt időszakot folyamatos átalakulás kísérte, mely az elnevezés, a képzési szerkezet tagozódása, a képzési irányok változása, az oktatáspolitikai és gazdaságpolitikai koncepcióváltásokról, erőteljes jogi szabályozásról is tanúskodik. A jogi szabályozás többoldalú. A köznevelési alapfeladatok ellátásához kapcsolódóan a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről az irányadó, míg a szakképzés területét a 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről (2019.XI.28.) jelenleg hatályos legújabb szabályozó elvei és rendelkezései határozzák meg.

Utóbbi idézve:

„A szakképzés kiemelt feladata a sajátos nevelési igényű tanuló, illetve képzésben részt vevő kiskorú személy, a képzésben részt vevő fogyatékkal élő nagykorú személy, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló speciális igényeinek figyelembevétele és egyéni képességeihez igazodó, legeredményesebb fejlődésének elősegítése a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése érdekében.”

A szakképzési törvény által meghatározott gondolatok mentén elindulva bízunk abban, hogy az alábbiakban megfogalmazott és feltárt észrevételek, problémák, kitűzött céljainkat szolgálják majd; eszerint tanulóállományunk és családjaik minél teljesebb támogatását - közvetett és közvetlen úton is, - a gyógypedagógia szakterületén tevékenykedő szakembereink megerősítését, elismerését, az átalakításhoz

igazodó intézményi, pedagógiai, mindennapi alkalmazkodási folyamat akadálymentesítését, az egységes szakmai szempontú és megalapozott döntések biztosítását.

Dilemmák és problémák a gyakorlatban...

1. Intézményát szervezés kontra középfokú felvételi eljárás – időrendi koherencia kérdései...

- Alaphelyzet: közös érdekek, kulcsfontosságú szempontok összehangolása:

Minden szereplőnek figyelemmel kell lennie a racionalizálás, az ésszerűség, a gazdaságosság, a hatékonyság, a színvonal emelés, a tanulói teljesítményjavítás, a piacképesség, az elégedettség növelés, a korszerűség szempontjaira - a saját jogköréhez rendelt.

Pénzügyi oldal – tanulólétszám csökkenés, újabb intézmények megjelenése, központi finanszírozás, szakmaszerkezet, képzési rendszer változása, gazdaságosabb feladatellátás szervezés, stb.

Szakmai oldal – a tanulók, illetve szülők igényeinek megfelelő pedagógiai módszerek, korszerű szakmák biztosítása, a XXI. századi igényeknek való megfelelés, IKT eszközök, fejlesztő eszközök biztosítása, újítások szülői terhek növelése nélkül

Foglalkoztatási oldal – megfelelő szakmához – megfelelő végzettség, tanulólétszámhoz igazodó alkalmazotti létszám, munkaerő-gazdálkodási rendszer, hatékony foglalkoztatás, szakirányú végzettségek és kiaknázható kompetenciák.

- Egy konkrét gyakorlati példa:

Kategória: (jogilag behatárolt)

- fő kategória: szakképzésben oktatott szakmacsoportot, ágazatot és szakképesítést érintő változás

- átszervezési kategória: 13.6 szakiskola esetén: már oktatott szakmacsoportba, ágazatba tartozó szakképesítés indítása

- átszervezési igény koncepcionálása: az átszervezésben érintett intézmény jogköre

- átszervezés jogköre: KK

Érintettek: köznevelési intézmények, fenntartók, KK

2. Idő- és eljárásrend, folyamatszabályozás kérdései...

- Ismét példán keresztül bemutatva a folyamatot és a gyakorlatot:

2019. szeptember 30. Egységes szakmajegyzék - Az Országos Képzési Jegyzék módosításáról szóló kormányrendelet megjelenése. (Magyar Közlöny szeptember 30. 162. szám) (új, egységesített képzésjegyzék)

2019. november A köznevelési intézmények a KIR közzétételi listájában megadják a felvételi tájékoztatással szükséges legfontosabb adatokat.

2019. november (2019.11.29.) Az Oktatási Hivatal honlapján nyilvánosságra hozott KIFIR tanulmányi terület és felvételi tájékoztató keresőprogram segítségével megtekinthetők a meghirdetett tanulmányi területek és az intézmények felvételi tájékoztatói. OM azonosítók és tanulmányi területek jegyzéke a középfokú iskolai felvételihez a 2020/2021. tanévre.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kozepfoku_felveteli_eljaras/tajekoztato_felvetelizoknek/2019_2020beiskolas/om_azonositok_tanulmanyi_teruletek

2019. december: Megkezdődik az intézményát szervezések előkészítése. Az illetékes Tankerületi Központok és az átszervezésben érintett intézmények között egyeztetés indul a folyamatok és az eljárásrendek jogszerű és törvényes lebonyolítására.

Intézményi feladatok:

- átszervezési igények kategorizálása
- adatszolgáltatás
- átszervezési koncepció kialakítása

Tankerületi Központok feladatai:

- intézmények tájékoztatása
- átszervezéssel kapcsolatos felmérések előkészítése, adatgyűjtés
- intézményekben kialakított koncepciók befogadása

2020. jan. 31. A Magyar közlönyben megjelenik az 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról.

2020. február: Szakmai egyeztetések zajlanak az intézmények és a fenntartók között, az átszervezési koncepció tartalmának véglegesítése érdekében.

Intézményi feladatok:

- a Szakmai Alapdokumentum módosítására vonatkozó igények jelzése, szakmai szempontok indoklása a fenntartó felé.

Fenntartók feladatai:

- az átszervező intézmény Szakmai Alapdokumentumát érintő változtatások szándékának, tartalmának, jogszerűségének szakmai szempontú felülvizsgálata
- átszervezési javaslatok felterjesztése a KK felé.

2020. február 19. Az általános iskolák továbbítják a tanulói jelentkezési lapokat a középfokú iskoláknak, a tanulói adatlapok első példányát pedig az Oktatási Hivatalnak.

2020. március:

Fenntartói feladatok:

- intézményvezető és a véleményezésre jogosult szervezetek képviselőinek tájékoztatása
- véleményezettető eljárások lebonyolításának koordinálása (használatos formanyomtatványok, stb.)
- alátámasztó dokumentációk beszerzése az intézménytől

Intézményi feladatok:

- véleményezésre jogosultak tájékoztatása
- véleményezettető eljárások lebonyolítása
- vélemények beszerzése
- jegyzőkönyvek elkészítése
- határozatok meghozása intézményi jogkörben

2020. március 16. A középfokú iskola eddig az időpontig nyilvánosságra hozza a jelentkezők felvételi jegyzékét.

2020. március 26. Az Oktatási Hivatal elektronikus formában megküldi a középfokú iskoláknak a hozzájuk jelentkezetek listáját ábécésorrendben.

2020. április:

2020. április 8. A középfokú iskola igazgatója az ideiglenes felvételi rangsort - a Hivatal által meghatározott módon – megküldi a Hivatalnak.

2020. április 23. A Hivatal kialakítja a végeredményt az igazgatói döntések és a tanulói adatlapok egyeztetése alapján, és elküldi azt a középfokú iskoláknak. (egyeztetett felvételi jegyzék)

2020. április 30. A felvételt hirdető középfokú iskolák megküldik a felvételtől vagy az elutasításról szóló értesítést a jelentkezőknek és az általános iskoláknak.

2020. május végén:

Az illetékes Tankerületi Központok határozatba foglalva tájékoztatják az átszervezésben érintett intézményeket az átszervezéssel kapcsolatos döntésről.

2020. június végén:

2020. június 22-24. Beiratkozás a középfokú iskolákba az iskola igazgatója által meghatározott időben.

3. Pénzügyi oldal, foglalkoztatási oldal, gazdaságosság kérdése...

Új szakképesítések indításakor az adott intézményben vagy a rendelkezésre álló humán erőforrás állományt próbálják átcsoportosítani az ellátandó feladat tükrében, - a meglévő tárgyi feltételeket felülvizsgálva, vagy többletköltségekkel kell számolniuk. Az erre fordítható anyagi források sajnos - országos viszonylatban tekintve - nem egységesek az illetékes tankerületi központokban.

4. Időbeli ütemezhetőség, illetve szabályozáshoz kötött folyamatjelleg...

A tervezhető szakiskolai létszámok (osztály/gyakorlati csoport) és az indítandó – adott esetben új - szakképesítések tekintetében, pontos és egzakt adatokkal szolgálni csak a beérkező igények ismeretében, azok felmérését követően lehetséges. Ezen információk a felvételi időszak, valamint a központi beiratkozási időszak létszámadatai tükrében teszik lehetővé az intézmények számára a pontos tervezést és kalkulációt. (problémát jelent, hogy az átszervezés eljárásrendje, a folyamatok időbelisége és a racionalizálás kérdései az operatív tervezéssel nem hozható szinkronba)

5. A sajátos nevelési igényű tanulók, speciális igényeinek figyelembe vétele szakképzés kiemelt feladata...

A tanulók képzése során az értelmi fogyatékosokkal élő szakiskolások továbbtanulási lehetőségeit és helyzetét több tényező határozza meg együttesen. Az azonos diagnózison belül is eltérés mutatkozhat az egészségügyi alkalmasság, a választandó szakma megfelelő elsajátításához szükséges képességek, az adott szakképesítésen elvárható kompetenciák területén.

6. Korszerű szakmai ismeretek megszerzésére való felkészítés és az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek fejlesztése...

Különösen felelősségteljes feladatunk a szakképzésben azon kulcskompetenciák kialakítása, amelyekre minden embernek szüksége van. Ezáltal fogyatékkal élő tanulóink személyes boldogulásához, fejlődéséhez, a lehető legaktívabb állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a felnőtt élet egyik hangsúlyos szerepéhez, a munkához nyithatunk utat.

7. Szakmai oldal: a tanulók, illetve szülők igényeinek megfelelő pedagógiai módszerek, korszerű szakmák biztosítása, a XXI. századi igényeknek való megfelelés...

Több éves szakmai tapasztalat, hogy a továbbtanulási szándék háttérében, sok esetben a tanulók elképzelései mellett a szülői, gondviselői, nevelőszülői igényeket is mérlegelni szükséges az intézményben

megfogalmazandó szakmai elképzelések, koncepciók kialakításakor. Ezeket az intézményeknek nem áll módjában korlátozni és jogában befolyásolni, minthogy a folyamatba direkt módon beavatkozni sem.

8. A szakképzés XXI. századi követelményekhez igazított, magas színvonalának biztosítása

Egy „elavult” szakmakínálat hosszú távú fenntartása, a tanulók és a szakképzett humánerőforrások „parkoltatása” nem szolgálja az intézmények szakképzési területre fókuszáló innovációs szemléletét és attitűdjét. A változó munkaerőpiaci igények figyelemmel kísérése, a munkaerőpiaci részvétel és a nyílt munkaerőpiacon való elhelyezkedés támogatása megkívánja a szakmai képzési keretek átgondolását, a képzési kínálat gazdagítását és a megújítást célzó szakmai elképzeléseket.

9. Egyéni képességekhez igazodó, legeredményesebb fejlődés elősegítése a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése érdekében...

Tanulóink korszerű és piacképes tudással; készségekkel, ismeretekkel történő szakmai felkészítése, korszerű képzése elengedhetetlen. A szakiskola ezt az attitűdöt és irányt képviseli. A sikerélményt adó nevelés-oktatás, a munka megszerettetése, a szakmára való felkészítés végigkíséri az intézményeink munkáját.

10. Jogi szabályozás módosulása...

Az utóbbi időszakban történt jogi szabályozások változásainak követése, a hasznos intézményi adaptációk kialakítása nem kis szakmai munka és felelősség. 2020. január 1-én lépett hatályba a 2019. évi LXXX. sz. törvény a szakképzésről, mely alapvetően alakítja át a magyar szakképzés rendszerét. A 2020. szeptember 1-én kezdődő tanévben a szakképzésbe belépő tanulók már az új jogi szabályozás alapján kezdik meg tanulmányaikat.

11. Új NAT - koherencia, korszerű pedagógiai módszerek, tartalmak biztosítása a szakmai oktatásban...

A SNI tanulók oktatásának alapjául, és az intézmények szakmai, működési dokumentumainak kiindulási pontjául, alapjául szolgáló speciális kerettantervek az Oktatási Hivatal honlapján jelenleg is „feltöltés alatt” státuszban szerepelnek!!!

A jelenleg hatályos köznevelési törvény alapján a szakiskolában az Szkt. szerinti szakmai oktatás a szakmajegyzékben meghatározott szakmák körében - a sajátos nevelési igény típusától függően - a képzési és kimeneti követelmények vagy a képzési és kimeneti követelmények alapján készített speciális kerettanterve szerint, az Szkt. szerinti szakmai képzés a programkövetelmény alapján készített speciális kerettanterv szerint folyhat. Az évfolyamok száma a szakmajegyzékben vagy a képzési és kimeneti követelmények, illetve a programkövetelmény alapján készített speciális kerettantervben meghatározott.

12. Az OKJ helyett képzésjegyzék...

A megjelent kormányrendelet már ennek megfelelően jelöli meg a jövőbeni szakmák új rendszerét. A 2020/2021-es tanévben indításra kerülő képzések listáját. Szándéka szerint a szakmát választók sokkal átláthatóbb és egyértelműbb képesítések közül tudnak majd választani. Az úgynevezett alapszakmákat kizárólag iskolai rendszerben lehet majd tanulni szakképző iskolákban vagy technikumokban. Egyöntetű véleményünk az, hogy a szakiskolai képzést folytató intézmények és a szakiskolai tanulóállomány helyzete ennek következtében jelentősen megváltozott, korlátozottá vált. Több olyan, a szakiskolás SNI tanulók számára is oktatható, megfelelően adaptálható, - a szakmaszerzés orientációja alapján is - „népszerű” szakma és (rész)szakképesítés teljesen kikerült a jegyzékből. (pl. Konyhai kisegítő, illetve Családellátó (rész)szakképesítések.) Több pedig csak iskolarendszerű képzésben lesz majd megszerezhető.

13. Szakmai irányítás egységességének hiánya, a központi támogató háttéranyagok nyilvánossága, publikussága...

Nagyobb dilemmát jelent az, hogy országosan kiadásra kerülnek olyan „támogató szakmai háttéranyagok”, melyek azonban hivatalos nyilvánosságot, így ilyen formán jogiságot sem kaptak, és nem képviselnek.

Tovább fokozza ezt, hogy ezen dokumentumok, - ha úgy vesszük javaslatok – hivatalos úton el sem jutnak az abban érdekelték és illetékesek felé, illetve elé. Ez pedig a jelen pontban felvetett problémára irányítja a figyelmet! Az intézményvezetők kapcsolati tőkéje nagyban befolyásolja azt, hogy milyen módon, milyen csatornákon, milyen mértékben, milyen gyorsan és milyen mélységben jutnak bizonyos háttérinformációkhoz, melyek publikussága nem tisztázott, vagy éppenséggel vitatott. Egy ilyen eset példázza azt, hogy néhány (rész)szakképesítés (pl. Háztartásvezető, illetve Szakácssegéd) már „nem javasolt” képzésként szerepel, illetve bizonyos teljes (4 éves) szakképesítések azonosító számában „változást eszközölnek”, azok módosításra kerülnek – azonban ez még ma sem hivatalos.

Ez utóbbi ellentmondás már csak azért is központi jelentőségű valamennyi átalakulásban érintett szakiskola számára, mivel az Oktatási Hivatal honlapján jelenleg is megtalálható „OM azonosítók és tanulmányi területek jegyzéke a középfokú iskolai felvételihez a 2020/2021. tanévre” című kiadvány szerint megszerezhető (rész)szakképesítés: háztartásvezető, valamint a megszerezhető (rész)szakképesítés: szakácssegéd a megfelelő kódszám mellett szerepelnek. Ezt figyelembe véve a szakiskolába jelentkező tanulók a 2020/2021. tanévre vonatkozóan erre a képzésre jelentkeztek. De melyikre is?

14. Az indítandó és indítható szakmák kérdése...

A jogszabályváltozások komplexitása miatt nem csak az a kérdés, hogy mit indítsunk, vagy, hogy mit indíthatunk? A központi szabályozás részben determinálja a helyzetet. A felmenő rendszer és kifutó rendszer szerinti oktatás megszervezése, az előbbi pontban megvilágított szempontból is rendkívül fontos! Kire? Mikortól vonatkozik? Az a tanuló, aki a 2020/2021. tanévre szóló középfokú felvételi eljárásban részt vesz, jogi státusszal rendelkezik. A középiskolai (szakiskolai) felvételt illető végleges rangsorolást követően pedig az egyeztetett felvételi jegyzékbe kerül.

15. Az ösztöndíjas szakmák körüli bizonytalanság...

A megyei szinten illetékes bizottságok által megállapított hiányszakmák listája optimális esetben kiindulási alap a következő tanévre vonatkozóan. Ki tud hivatalos információval szolgálni arról, hogy az SNI szakiskolák tanulóira nézve ez a 2020/2021. tanévre vonatkozóan releváns-e? Mikor lesz hivatalos megállapítás, adat a hiányszakmák listázásából?...

Záró gondolatok:

Összegezve a leírtakat és visszacsatolva; látható a komplexitás és az az összefüggés, mely az intézményátszervezés, a szakmai alapidokumentum módosítás, a középfokú felvételi eljárás, a választható tanulmányi területek, a sajátos nevelési igényű tanulók számára indítandó szakmai képzések (rész- és teljes szakképesítések), a jövőtervezés fontos koherenciájára is rámutat. De ez a koherencia csak részleges, sok a bizonytalanság, a dilemma, a hézag. Nem elégségesek és nem egységesek a hivatalos információk.

Ezek az egyenlőtlenségek nem kizárólag oktatásszervezési problémák, jelentőségük és fontosságuk messze túlmutat ezen!

„Az Innovációs és Technológiai Minisztérium közleménye szerint: az OKJ-s képzések átalakításának célja a szakképzés további erősítése és a munkaerőpiachoz való jobb igazodás.”

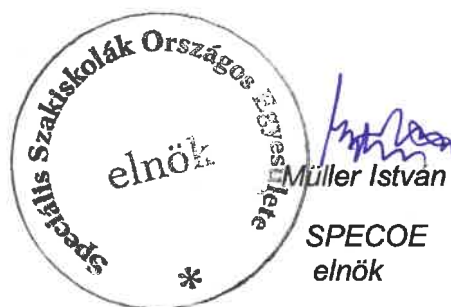
Éppen ezért is különösen fontos, látni azt, az összefüggést, hogy az oktatási lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés – a bemenet oldala - az oktatási folyamat kimeneti oldalára, esetü(n)kben a munkaerő-piaci részvételre való hatások szempontjából is vizsgálandó!

Mint a „Speciális” Szakiskolák Országos Egyesületének elnöke, az egyesület nevében tolmácsoltam észrevételeinket, gondolatainkat, a nehézségeinket és a dilemmákat. Céljaink, feladataink, terveink és koncepcióink is, egyfajta szolgálat és szolgáltatás megvalósítására irányulnak; a szakiskolai képzés megerősítése, versenyképességének elősegítése, a lemorzsolódás megakadályozása, az esélyegyenlőség

biztosítása, a hátrányok kompenzálása, csökkentése, a piacképesség megőrzése, a pályaszocializáció segítése, a jövőkép megerősítése, a fogyatékkal élő tanítványainkat megillető jogok biztosítása áll...

Szakmai munkánk, emberi és hivatásbéli elköteleződésünk középpontjában mindig is tanulóink álltak. A bemutatott problémakör több ezer tanulót és több ezer családot érint! Esetükben a jog szerepe abban rejlik, hogy segítsük az előítéletek lebontását, hogy segíthessük az önálló életvitelhez és a társadalomban való minél teljesebb részvételhez szükséges feltételek megteremtését, és annak folyamatát. Ez nem csak az adott oktatási intézmények, hanem a társadalom feladata és felelőssége is...

Baja, 2020.04.29.

kapják: Prof.dr.Palkovics László Miniszter úr

Maruzsa Zoltán köznevelésért felelős államtitkár